

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:
Parohiile : 200 Lei
Particularii : 160 Lei
Membrii Agrului 100 Lei

PARTEA OFICIALĂ

No. 10/1940.

Preoți repaosăți în anul 1939

În cursul anului 1939, au fost chemați la cele veșnice preoții diecezani :

1. Mureșan Gheorghe, canonic onorar, preot pensionar, fost paroh în Moftinul Mic.
2. Chiș Gheorghe, paroh în Sălacea.
3. Gherman Nicolae, preot în Sighetul Silvaniei.
4. Lobonțiu Emil, preot pensionar.

Pentru odihna sufletelor acestor confrați adormiți în Domnul, conform Circularului No. 1552—1925, toți preoții diecezani au să celebreze, pentru toți împreună, trei sfinte Liturghii.

Oradea, 3 Ianuarie 1940.

No. 4082—1939.

Păstrarea fierului vechiu

Conform adresei On. Minister al Cultelor cu No. 51794—1939 publicăm, că Președinția Consiliului de Miniștri sub No. 11497—1939, a dispus, ca fierul vechiu de care dispun, autoritățile sau care va rezulta în viitor să fie păstrat pentruca oricând să poată fi pus la dispoziția inzeștrării armatei.

Oradea, 3 Ianuarie 1940.

No. 4171/1939.

Noui dispozițiuni cu privire la carnetele de călătorie

Spre orientare și conformare comunicăm ordinul No. 139062 R. A. 1939 al Direcțiunii Comerciale C. F. R. cu privire la vizarea carnetelor cu începere dela 1 Ianuarie 1940.

»Avem onoare a Vă aduce la cunoștință, că dela 1 Ianuarie 1940, carnetele cu 50% reducere ale funcționarilor publici și membrilor lor de familie, pot fi

vizate, trimestrial, pe spațiile disponibile ce eventual unele din actualele carnete ar mai avea disponibile în interior chiar dacă rubricile disponibile pentru viză aparțin trimestrelor sau anilor expirați.

În acest caz se vor anula cu cerneală mențiunile de dată necorespunzătoare scriindu-se în schimb, clar și vizibil, trimestrul și anul pentru care se face viza.

Pentru carnetele expirate și cari nu mai au nici un spațiu disponibil pentru viză, Dir. G. lă C. F. R. a aprobat să se atașeze acestora foi anexe pentru viză.

Deoarece viza pentru anexe se va face începând cu trimestrul Aprilie 1940, carnetele cari pentru trimestrul Ianuarie 1940, nu au nici un spațiu disponibil pentru viză, vor fi vizate în mod excepțional, pe pagina a doua, pagină ce nu are nici un text imprimat.

Se va menționa : »Viza pentru trimestrul Ianuarie 1940« aplicându-se timbrul de drumuri pe acest trimestru.

Disribuirea anexelor pentru viză, anexe ce vor intra în vigoare la 1 Aprilie 1940 va începe chiar în cursul lunii Ianuarie 1940.

Nu se vor cere foi anexă decât pentru carnetele lipsite complet de rubrici disponibile pentru viză.

Cererea și atașarea anexei se va face deci numai în momentul când toate rubricile din interiorul carnetelor destinate vizei sunt epuizate.

Modalitățile de procurare și atașare a anexelor sunt următoarele :

Se achită la orice casă C. F. R., suma corespunzătoare cantității de foi-anexe solicitate, costul unei singure anexa fiind de Lei 5.

Se recomandă a se concentra valoarea a cât mai numeroase anexa într'o singură chitanță, ușurându-se astfel operațiunile de control.

Se înaintează chitanța împreună cu o adresă din partea instituției Dvs., Diviziei C. 1 b, str. Fabricii de Chibrituri No. 3.

Pe lângă adresă se va atașa un tablou în dublu exemplar cuprinzând următoarele date : numărul de ordine, numărul carnetelor pentru care se cer anexele, clasa, numele titularului, calitatea și numărul actului, Decretului sau deciziei de numire.

Pentru membrii de familie se va indica numărul actului de numire în serviciu a capului de familie, iar pentru copii data nașterii.

Aceste tablouri se vor întocmi numai pe borderourile cu cari de obicei se prezintă carnetele la viză.

Anexele prevăzute cu numărul corespunzător al carnetului de identitate se vor elibera delegaților Dvs. autorizați a le ridica.

După primirea anexelor aceste se vor completa de Dvs. cu numele și calitatea titularului și cu semnătura organului autorizat a semna ca emitent carnetele personalului.

Anexele astfel completate se vor lipi pe partea interioară a ultimei coperte (pag. 3-a a copertei).

Vă aducem la cunoștință, că formularul anexă fiind strict socotit urmează a ni se înapoia orice exemplar stricat sau neutilizat, pentru a fi scăzut din evidență.

Pentru exemplarele stricate nu se restituie costul.

Carnetele cu 75% reducere tip militar — având viza anuală, vor fi vizate în continuare pe anul viitor — în cazul când dispun de spațiul necesar.

Pentru cele a căror spații pentru viză sunt epuizate se va cere foi anexe în condițiunile arătate mai sus.

Din cauza numărului mare de cereri de foi anexe, Direcția C. F. R. nu va putea elibera aceste foi mai curând de 30 zile dela depunerea borderoului susmenționat.

Borderourile făcute pe alte formulare ca cele prevăzute mai sus se vor refuza.

Cei cari în carnetul lor sau al membrilor de familie, nu au rubrici disponibile pentru viză, până la 15 Februarie crt. Ni se vor adresa în scris pentru a li-se exopera anexe pentru viză. Ne vor comunica, pentru cine cer aceste anexe: pentru sine, soție și copii, arătând la fiecare numele, numărul carnetului ce-l posedă, clasa pentru care au carnet și la copii data nașterii fiecăruia.

Costul de câte 5 Lei al acestor anexe se va achita din partea Cancelariei diecezane și apoi se va reținea din salariu.

Oradea, 28 Decembrie 1939.

No. 4079/1939.

Pricesne și alte cântări liturgice de Păr. prof. Cherebețiu

Comunicăm, Ven. Cler că Librăria Seminarială din Blaj a tipărit lucrarea Păr. Prof. Celestin Cherebețiu »Pricesne și alte cântări liturgice« scrise pe note liniare, cu următorul cuprins: 13 pricesne diferite, pricesnele de peste săptămână, cântările de la Liturgia Sf. Vasile cel Mare și Grigorie Dialogul și Psalm I. cor mixt pentru 4 voci.

Lucrarea Păr. Cherebețiu a apărut în condițiuni tehnice superioare, având formatul unui carnet de buzunar, cu copertă rezistentă. Este o lucrare a cărei lipsă s'a simțit de mult timp, mai ales la Academile Teologice și tot atât de mult în sate unde se găsesc învățători tineri, având cunoștințe muzicale suficiente ca să folosească acest caet de note.

Recomandăm aceasta lucrare preoților din Dieceză, ca să o cumpere pe seama bisericilor, completându-se cu ea inventarul cărților liturgice.

»Pricesne și alte cântări liturgice« se află de vânzare la toate librăriile iar prin poștă se poate cere dela Librăria Seminarului din Blaj, trimițând prin mandat suma de Lei 50 plus 2 pentru porto postal. Cu ramburs nu se poate expedia din motivul, că sunt prea mari cheltuelile postale la o sumă așa de mică.

Atențiuni și îndemnuri

Dupăce a plecat din România, Excelența Sa P. S. *Roger Beussart*, arhierul-vicar al Parisului, a vizitat Spania. Despre cele experiate acolo, Exc. Sa a publicat un admirabil articol în *La Croix*, tradus în extenso de »Curentul« din București și rezumat și de noi. Apoi a izbucnit războiul. *Eminența Sa cardinalul Verdier*, la cererea guvernului și a poporului francez, a rostit o splendidă alocuțiune la Radio Paris. Această alocuțiune a fost tradusă și publicată de păr. canonic I. Georgescu în *Nouă Gazetă de Vest* din localitate. Redacția acestei Gazete a primit o emoționantă scrisoare de mulțumire din partea arhiepiscopiei de Paris. Tot atunci (16. XI. 1939) a primit și păr. I. Georgescu dela Exc. Sa Beussart rândurile ce urmează, pe care le reproducem și noi ca un document prețios.

»Cum să Vă mulțumesc pentru afectuoasa Voastră sollicitudine! Cu vie plăcere am primit tăieturile de ziare pe care ați avut bunăvoința a mi le trimite. Cu vie emoțiune văd nu numai afectuoasa D-voastră fidelitate, ci și neîncetata activitate în urmărirea chestiunilor noastre franceze și în încunoștințarea publicului D-Voastră. Prea Cucernicia Voastră ați avut în »Vestitorul« mai multe cuvinte deosebit de amabile față de mine, pentru care Vă sunt foarte recunoscător. Să ne rugăm lui Dumnezeu ca evenimentele atât de grele și dureroase ce întristează lumea să se sfârșească. Eu nu voiu lipsi să mă folosesc de pace pentru a termina opera începută cu D-Voastră în iubita Dvs. țară. Binevoiește a crede, dragă Domnule Canonic și Prieten, în prea afectuosul meu devotament (ss) Roger Beussart«. Vom putea uita vreodată asemenea atențiuni și îndemnuri?

Pentru unirea tuturor

— 18—25 Ianuarie —

»Cultura Creștină« a închinat numărul Iulie—August 1939 Sinodului ecumenic din Florența. De acest număr se ocupă și frații dela »Biserica și Școala« din Arad. Unele articole le aprobă, altele le des aprobă. În deosebi întrunește sufragiile acestor frați articolul d-lui Augustin Popa; *In lumina Florenței*, anume pasagiul, unde se constată că, în unele privințe, »astăzi depărtarea dintre Roma și ortodoxiile orientale e mai mare decât la 1439« și încheie cu observația: »Așa este iubiiilor. Faceți să dispară toate aceste piedici, pe care e atât de frumos să le recunoașteți și unirea de noi toți dorită se va face automat, fără discuții inutile și fără concilii ca cel dela Florența«.

Cetind această încheiere, ne aducem aminte de deosebirea de idei ce ne formăm noi înșine la epoci diferite ale vieții. Când suntem copii, întrebăm: Ce mi dai? Când suntem bărbați: Ce dau eu? Copilul: Cum sunt tratat? Bărbatul: Cum tratez eu pe alții? Copilul: Cum își fac alții datoriile? Bărbatul: Cum mi o fac eu? Copilul: Unde e cutia cu zaharicale? Bărbatul: Unde e biciul pentru păcatele mele?

Amintim aceste deosebiri psihologice nu ca un reproș, fiindcă frații dela Arad sunt de bună credință și doresc și ei unirea — se și roagă pentru ea, — dar așa se vede, că așteaptă înlăturarea piedicilor numai dintr'o parte.

Asta nu se poate.

Unire, bună înțelegere; unitate de vederi religioase nu putem avea decât în urma unui schimb de idei, făcut în duhul dragostei creștine, ca să ajungem sub cârmuirea Unuia, a Celui pus de Domnul să pască și mieluseii și oițele Sale, de Arhipăstorul a toată creștinătatea, Papa dela Roma.

Incercările tot mai grele prin care trece omenirea ajută foarte mult orientarea neamurilor în sens creștin. Astăzi sufletește aproape tot Apusul e într'o tabără. Nu numai Franța și Marea Britanie, ci și Portugalia, Spania, Belgia, Olanda, Țările Scandinave toate sunt împotriva celor fără Dumnezeu, simpatizând pe față și căutând să dea tot ajutorul moral și material pe care-l pot da miciei, dar atât de bravei Finlande, atăcată de U. R. S. S. De Italia nu mai vorbim. Ea pare că-și revoacă ambasadorul dela Moscova și cere acum ea sancțiuni împotriva agresorului. Când se va apropia acest agresor de raza ei de influență, ea înțelege să reacționeze imediat, chiar dacă vecinii ei nu-i cer ajutorul.

Insuși poporul german astăzi începe a vedea că nu e atât de fericită alianța politică și spirituală ce a făcut și caută o altă orientare.

Se poate o diferențiere de lumi sufletești mai mare decât cea de acum?

Niciodată creștinătatea nu s'a simțit mai una în fața nihilismului bezbojnic ca acum. Paleologii căutau

la Florența și în Apusul creștin de altă dată exclusiv bani și ajutoare militare în fața cutropirii turcești.

Creștinătatea de astăzi prezintă alte caractere. În deosebi aprecierea valorilor morale e cu totul alta, mult mai unitară.

Scrisu-s'a, vorbitu-s'a vreodată despre un muritor în termeni de admirație atât de sinceră și mișcătoare ca despre Pius XI, când a murit și despre Pius XII, când i-a urmat în scaun?

Hotărît, totul ne spune că mergem spre o mare unitate creștină, pe care noi, slujitorii altarelor Domnului, trebuie s'o vedem, s'o semnalăm, s'o salutăm de departe și, pe cât ne ajută Cel de sus și slabele noastre puteri, să-i înlesnim înlăturarea în mijlocul nostru mai întâi.

Iată de ce în toată vremea, dar mai cu seamă în săptămâna dela 18—25 Ianuarie, când toată creștinătatea Apusului (catolici și protestanți, deopotrivă) se roagă stăruitor, să nu încetăm nici noi, Românii, a ne ruga pentru unirea tuturor.

Ioan Georgescu

— **Un îndemn apostolic.** Sf. Părinte în grija părintească ce o are pentru Biserică și fiii ei, a adresat în ziua de 8 Decembrie 1939, sărbătoarea Neprihănitei Zămisliri, un călduros îndemn apostolic (Apostolica adhortatio) clericilor și preoților chemați sub arme. Nici în războiul trecut nu a lipsit grija Papei pentru preoții de pe front, și nici măsurile deosebite menite să-i ajute să rămână credincioși chemării lor și să le dea puțința ca să deprindă mai ușor și mai rodnic porunca de a mântui sufletele. Dar îndemnul de acum al lui Piu XII, atât de cald și luminat, întrece pe oricare altul din anele Bisericii. În acest nou document apostolic, Papa e preocupat întâi de toate, de interesele lor sufletești. »Dacă sarea se va strica, cu ce se va săra?« Schimbându-și haina și împrejurările obișnuite ale vieții, ei nu trebuie să-și schimbe și spiritul. Aceeași Providență care i-a chemat să fie slujitori ai altarului și i-a făcut vestitori ai cuvântului Evangheliei, i-a trimis printre oameni pe cari poate nu i-ar fi putut evangheliza nicidecum. În urmare Providența le-a deschis, sub un anumit raport, un câmp de activitate mai vast pentru râvna lor. În mijlocul bubuitului tunului și a zângănitului armelor ei și vieța lor trebuie să fie continuarea apostolatului viu al lui Isus Cristos. Ei trebuie să cinstească preoția lor prin o pilduitoare fidelitate față de noile lor îndatoriri, precum și prin purtarea lor ireproșabilă care trebuie să cucerească sufletele pentru Cristos. Să nu uite cuvântul apostolului Pavel: »Nu te lăsa biruit de rău: ci biruește răul cu binele«.

Gânduri creștinești de început de an

— »An nou fericit!« —

Acesta e gândul, dorința, salutul tuturor buzelor, începând cu ziua anului nou, până ce dorim și primim aceeași dorință dela toți cunoscuții.

Dorim cu largă inimă și primim cu același sentiment: ceea ce n'avem, nici doritorii nici primitorii: *fericirea*; și ne mulțumim cu iluzia mulțumirii ce ne-o procură *cuvântul* ei. Căci realitatea ne scapă, o dorim doar, o căutăm o vieșă 'nireagă; *fericirea*; an de an, zi de zi, clipă de clipă. Cu cât o căutăm mai înfrigurăți, mai desnădăjduiți; cu atât pare că dispăre mai iremediabil din fața noastră, ca o fata morgana pe pustiul fără apă al vieții noastre.

An nou fericit! Cine vrea să vadă, să simtă și să înțeleagă, care e fericirea găsită de lumea zăpăcită, să iasă, după o noapte *dormită, în dimineața zilei de 1 Ianuarie*, și să se așeze privitor pe un punct al străzii principale a oricărui oraș: ca să vadă cum curge, mai bine zis cum se scurge lumea amețită, »ca un val întunecat de cele ce le-a spălat o noapte în-treagă; din toate cafenelele, cluburile, din toate locurile publice, transformate, în această noapte, *în tarabe*, unde se vinde-cumpără: amețelă, beție, patimă și păcate publice, *etichetate* frumos: *fericire*.

O, dacă propaganda *pentru înzestrarea mândrelor noastre armate* ar fi putut dobândi atâta, cât s'a prăpădit în noaptea asta, — am putea dormi liniștiți, căci am avea cu ce să fim apărați împotriva primejdilor din răsărit și apus!

O, dacă *săracii*, pentru cari s'a colectat în fața sărbătorilor Crăciunului, ar fi fost dăruți cu a zecea parte din ceea ce s'a aruncat inutil, cheltuit și prăpădit fără folos și rațiune în noaptea Revelionului, — cât de mângâiat ar fi Mântuitorul, văzându-se recunoscut în ființa *acestor mici*; pentru că i-am dat Lui să mănânce, săturând pe cei flămânzi din jurul nostru; pe El l-am îmbrăcat, acoperind golătatea lor.

Dar noi *chelluim pentru noi, pentru nevoile noastre inexistente*: surplusul necesităților noastre, *banii săracilor lui Cristos*. Măncăm, sătui fiind, iar alții flămâzesc. Bem, fără să ne fie sete, beuturile cele mai alese și scumpe: săracilor și neputincioșilor nu e cine să le dea un pahar de apă răcoritoare. Ne 'mbrăcăm tot mai ales și mai ales; deși garderoba noastră ne geme de haine peste haine; dar pălării de ultima modă avem doar două, pe când Irina ori Miți — are *patru*, cum să rămânem noi în urmă! Iar rochiile nu ne-au, fost transformate *de câteva luni de zile!*

An nou fericit. L-am căutat și în noaptea de Sânvăsii. Când ceasul a început să bată ora 12, am făcut *întuneric*, după care am aprins iarăși lămpile: ne-am îmbrățișat fericiți, fiind mângâiați că nici lumina dinainte, nici cea de după, ci chiar *întunerecul din miezul nopții ne va aduce fericirea*.

Acesta e simbolul *fericirii lumii acesteia*: întunerec, patimă, păcat, răutate și orgoliu.

Isus Cristos a venit să ne aducă lumină; după ce ne-o aprinde, o pune pe masă ca să lumineze tuturor celor din casă. Noi o stingem, ca să nu ne împiedece lumina lui Cristos să umblăm pe drumul păcatelor și al patimilor noastre nestăpânite.

Pentru aceea, atât de înțelept Biserica pune, în întâia sf. Evanghelie a anului, un moment din viața lui Isus: *darea numelui*.

Rostul lucrurilor create e vădit de *numele* ce li se dă; tot astfel *numele persoanelor* din Sf. Scriptură e plin de înțeles și le denotă rostul existenței și finta vieții lor.

Astfel numele lui Avram, Moise, Aaron, Ilie, David, Solomon, Petru, Paul sunt pline de conținutul ce trebuia să-l umple viața celor cărora li s'a dat numele ca să fie cunoscuți și să se vădească ceea ce au fost chemați să fie prin numele dat.

Numele lui Isus Cristos înseamnă *Mântuitor*: Și toate gândurile, vorbele, faptele lui Isus, au fost stăpânite de acest nume: Mântuitorul lumii a fost și s'a dovedit în toate; în rugăciune, post, copilărie, bărbăție, în pilde, suferință, oboseală.

N'are unde să-și plece capul; și-l așază pe o piatră la margine de drum, în dosul vreunei colibe de oameni sărmani, bogați în credință; dar mamele vin să-și aducă odrazlele să le binecuvinteze. Apostolii, oameni și ei, obosiți și de a lor și de truda Invățătorului lor, nu le lasă; le alungă: »Lăsați-l să odihnească«.

Dar Isus odihnește cu trupul trudit, dar sufletul veșnic treaz, veșnic gata la datoria numelui ce și-a luat-o de bunăvoie: de-a mântui tot ce era și putea fi pierdut în Izrail.

Ori El o știa aceasta, că cei ce se pot pierde mai ușor sunt tocmai cei mai nebăgați în seamă, nu pentru că n'ar fi iubiți: copiii, ci fiindcă ne iubim prea mult pe noi în dragostea față de ei.

Li credem *ai noștri*, proprietatea noastră, dați nouă *ca răsplătă a nemângăierilor noastre*, într'atâta, că uităm nu numai că ei sunt *ai lor*, dar chiar *că noi suntem ai lor și că rostul nostru*, mândria și mângăierea noastră e a *fi sprijinul* devenirii lor, toiagul frământărilor lor și *călduza drumului lor spre cel* ce-și recrea oboseala Crucii lui de mântuitor al tuturor, așteptându-i, chemându-i la sine pe cei de cari se simțea mai aproape, pentru curățenia sufletului lor, dat în paza unicei noastre griji pe acest pământ: »Lăsați pruncii să vină la mine și nu-i opriți«. De nu veți fi și voi ca aceștia, nu veți intra întru împărăția cerurilor.

Mântuitor se numea, era și se vădea trecând prin lume, binefacând, atunci ca și azi, tuturor care cred

în El; ușurându-le greutatea neputinții lor trupești, dar mai ales dându-le sufletului lor, mântuit, prin credința Lui, aripi și puteri, să se înalțe spre piscuri și înălțimi, de unde perspectiva veșniciei: adevărata realitate a lumii sufletului, să-i cuprindă și învâluie în liniștea născută din întovărășirea dragostei cu suferința: pe toți cari se încred în El, îl urmează, îi trăesc vieța: fiindcă-i poartă numele: creștini numindu-se și fiind.

Ce înseamnă a te numi și a fi creștin, ne-o spune cântarea bisericească: »Căți în Cristos v'ați botezat, în Cristos v'ați și îmbrăcat!«

Ne îmbrăcăm trupul ca să schimbăm aparența unei realități; să-i acoperim goliciunea, să-i apărăm neputința, să-i desăvârșim liniile abrupte de vreme, boale și patimi: să-l înfrumusețăm.

Dar îmbrăcămîntea harului lui Dumnezeu hărăzită sufletului prin botezul creștin, nu schimbă numai aparența, îi transformă, inobilează realitatea sufletului precum focul realitatea fierului, cât timp stă în centrul razelor lui incandescente.

Creștinul conștient de harul de a se fi botezat în Cristos, se îmbracă întru toate în Cristos într'atâta, încât în toate ale lui îl vedește lumii pe Cristos; pe Cristos cel sărac, milostiv, blând smerit, suferind, iertând, murind și înviind: Trăiește Isus Cristos în el, după cuvântul st-lui Pavel.

Orice nume este ori devine o realitate trasată de vieța care-l definește și vedește ceea ce se numește.

Creștin — urmaș, imitator al lui Cristos *Preot*, — alt Cristos, care să facă posibil lumii să vadă, să simtă în vieța, bucuriile suferințele, truda, înfățișarea lui, — să înțeleagă, să cunoască pe Cel care a venit în lume, ca vieța Lui, să ne-o pună pildă a vieții noastre. Asta pentru ca și preotul a cărui slujbă și menire e mântuirea altora, să se poată mântui pe sine.

Căci preotul nu are numai rolul canalului ce duce apa mântuitoare câmpiilor arse de seceta ucigătoare; care în definitiv ar putea fi murdar și necurățit, dacă și așa poate servi scopului de a servi vietăților, adapte și scaldate în apa lui, puțința vieții și a desăvârșirii ei.

Nici n'are preotul numai rolul vasului, ce ține și oferă nutremântul necesar celor ce vreau și trebuie să trăiască; care ar putea, în definitiv, să fie chiar murdar, dacă nu alterează nici nu infectează alimentele dintrânsul.

Desigur că nu e plăcut, nu e cu gust a fi servit cu mâncări nutritive așezate pe vase murdare, nici a fi nevoit să bei apă răcoritoare din canale pline cu noroiu, glod și lipitori pe fundul lor; — dar când necesitatea vieții îți cere inexorabil nutremântul: ca să nu pieri, — cine are vreme, cine are puțințe sufletești: a putea vedea și cerceta vasul, ori canalul care-l mântue să nu piară de foame și sete. Judecata, condamnarea și disprețuirea pentru necurație a vasului

și a canalului, evident nu e făcută de cei flămânzi și setoși, ci de cei, într'o măsură oarecarea săturați.

Ce mângâiere poate avea însă din această, vasul descărcat, dar aruncat ca netrebnic și murdar, ca și canalul golit, dar disprețuit pentru residuele lui de murdărie?!

Dar ce scuză pot să-și dobândească nemântuirii lor, cei ce pier de scârba, ori mândria de a nu fi vrut, să se nutrească și adape pentru a putea trăi, pe motivul că vasul și canalul li se părea, ori era murdar?!

Îi ajunge canalului harului dumnezeesc, care e preotul, rușinea și gravitatea de a fi și a se simți murdar ca să nu trebuie să ne mai apăsăm și disprețul nostru în cărca neputinței lui: dar nouă, mântuirea noastră, nu a lui, ne folosește, precum și condamnarea lui pe el și nu pe noi ne nenorocește.

Noi trebuie să ne mântuim, de se mântuie el, de nu; dar ca să ne mântuim și noi și alții dați mântuirii lui, a preotului, mai ușor și mai sigur, prin întovărășirea, părtașe a prezenței făgăduită a lui Cristos celor — doi sau trei, — adunați întru numele Lui, — noi să nu condamnăm, ci să ajutăm; să nu criticăm: văzând, ori crezând că preotul ori episcopul este așa cum ni se pare nouă ca s'ar trebui să fie, ci să-l și ajutăm să fie ceea ce trebuie să fie pentru mântuirea noastră și a lor: cu pilda, cuvântul, dar mai ales cu rugăciunile noastre neîncetate pentru ca mântuindu-se ei, să mântuiască și îndreptându-se, să îndrepte pe toți și toate spre unica țintă: de a fi și a deveni ceea ce se mândresc a se numi: creștini și slujitori ai lui Cristos.

Bărbat, de ți se pare că te poți mândri a te numi: *să fii, dar să știi, ca să poți fi*: că bărbat nu înseamnă a-ți putea rade barba, ci bărbat înseamnă a fi stâlp de razim și lumină de îndrumare pentru realitatea mântuitoare a vieții și lumii: *familia ce o întemeiezi*.

Bărbat deci te vei numi, vei înțelege că ești *Insurat* spre mângâierea ta și a celor pe care o numești și crezi *soafă* și tovarășă în drumul ce ți-e dat să-l stabilești mântuirii amândurora, și nu vei fi nici te vei vădi, simțindu-te, *măritat*, decăzând, prin patimi și neputință, dela demnitatea dată ție de Cristos: de a fi capul celei ce își va simți de virtute onorantă a se teme să nu te piardă pierzându-se pe sine: *sofle* dacă se mândrește ca-ți este și se numește.

Tată, dacă te mângâie, când ți se spune: *Tatăl Nostru* al tuturoră să-ți fie în gând și tendință: care se îngrijește de toate cele trebuitoare vieții trupești, dar mai ales sufletești a celor pe cari și i-a făcut fii, dar mai ales să crezi, că *trebuie* să fii, dar pentru a putea fi, *tu, model și pildă* fiilor tăi, va să ți alegi tu însuși de *model* pe cel ce vă cheamă împreună la Dânsul: *Cristos*.

Mamă, dacă te îndulcește și cinstește, când mângâiați copiii te cheamă, nu uita că Vestalele, care

păstrau nestins focul sacru, erau curate și sfințite păstrării și nutririi lui. *Mama e, care păstrează focul sacru al credinței în Dumnezeu și-l împărtășește tuturor alor săi: copii și bărbat, prin dragostea jertfelnică a îndulcirii nevoilor traiului comun, plămădă a jertfelor pe cari se razimă și prin cari propășește împărăția lui Dumnezeu: credința și împărăția vieții pământestii: neamul și țara. Mama e nucleul sfânt, în jurul căreia se încheagă, crește și se desăvârșește temelială vieții neamului și a lumii: familia, care ca să poată fi și dăinui; ea și neamul, trebuie să fie curată, credincioasă și creștină.*

Copil, dacă te vei numi, te vei cinsti, dacă vei propăși deodată cu vârsta, și în înțelepciune în fața lui Dumnezeu și a oamenilor. Fată dacă te vei chema: »Iată roaba Demnului«, va fi rugăciunea ta.

Iar a ambilor, fu și fiică: ca să vă puteți împlini chemarea ce vă va desăvârși bărbat și femeie: »Fie mie după cuvântul tău« vă va fi gândul și credința, învățând a ști: *că a asculta este virtutea unică a fiului care crede și se încrede în dragostea și grija părintelui iubitor.*

*Erate dacă te fălești că ești, de ce să uiți că frăție înseamnă, prin aceeași obârșie, legătură de sânge, dragoste și viață. Și de ce să îndrăznești să te numești fratele aceluia, fiu al tatălui și mamei tale, pe care te mângâi a nu-l putea ajuta, în neajutorarea lui, sărac și neputincios fiind, pretextându-ți slăbiciunea ce te rușinează iară a te scuza onorabil: *că tu bogat fiind, de nu poți cheltui tot ce primești și ai, nu poți ajuta copiii fratelui tău sărac, de opreliștea ce ar constitui-o binelui ce l-ai putea face, piedeca că ești înșurat ori măritat? Cum, ceea ce vi s'a dat vouă spre ajutor în năcazuri și trude — să-ți fie blestem, fie și fraților tăi neajutorați, pentru lipsa de milă reală ori pretextată?! Nu ți se pare că auzi: vai vouă bogăților, cât de greu vă veți putea mântui! Tot balastul de avere ce l-ați fi putut da, spre mângâierea și ajutorarea celor ce au pierit neajutorați din lipsa voastră de milă; toată această avere îngrămădită vă va împiedeca, ca de mărimea și mulțimea ei să nu puteți intra în împărăția mângâierii veșnice, cum nu poate să intre, pentru grosimea ei, funia de corabie, prin urechile acului.**

*Profesor te cinsteste cel care te numește: dacă înlocuitor al părinților te vei profesa și mărturisi; plin de știința necesară când te vei simți, *dacă vei ști că a educa e mai mult, mai nobil, dar și mai greu decât a învăța.* Căci și învățătura nu-i decât o educație căci rostul profesorului adevărat, bun și conștient nu e atâta a învăța, ci mai ales a trezi și desăvârși dragostea și respectul față de carte și învățatură, îndrumându-i el, prin pilda și învățătura lui, spre finte și rezultate conștiente, folositoare și mântuitoare pentru învățacei, învățatori și neam.*

Advocat de te vor cauta: apărător al dreptății și

al adevărului, te vei socoti; nu-ți vei instrui clienții să joare strâmb, ca să câștige procesul, cauzând altora pagube ireparabile, iar ție câștiguri păcătoase: seminte de blestem pentru tine și ai tăi.

Doctor, medic de te vei fâli, când te vor afla: vindecă te pe tine însuși ca să înțelegi ce înseamnă a vindeca și ca să știi cu a Cui ajutor poți să fi socotit folositor celor ce în tine își pun nădejdea ce trebuie să și-o pună, împreună cu tine, în Dumnezeul lor și al tău cel puțin în măsura să n'ai îndrăzneala să te crezi chemat să te amesteci în drumul creațiunii lui, împiedecând, în mod înconștient și criminal, și zădărniciind viața și manifestările firești ale ei, pentru preținsul »bine« al celor pe cari le nenorocești: »cruțându-le și ocrotindu-le«.

Mântuitor al fraților mei de mă voi chema, preot de mă vor cinsti numindu-mă, vai mie dacă nu înțeleg; vai, dacă înțelegând nu mă voi trudi să vadă credincioșii în mine pe Cristos care mă însuflește.

Mai mare decât preoții de mă vor cinsti, aceeași țintă a vieții mă onorează și încoronează: mântuirea celor încredințați mie prin slujirea lui Cristos; prin răsplătirea, celor socotiți vrednici de El și de cei înșiși vrednici și prin pedepsirea celor nevrednici. Nimenea nu-și este lui și Dumnezeu: »Toți suntem lucrul mâinilor lui și numele Lui îl chemăm«. Al celuiia căruia i s'a dat nume peste tot numele . . .«

Toți suntem lucrul mâinilor lui, făpturile lui, meniți să-i servim și slujim după pilda și învățătura Celui ce a venit să servească pe toți, mântuindu-i.

Dragostea însăși nu este altceva decât serviciu, pentru aceea cel mai vrednic între toți, cel pus peste noi de Insuși cel ce ne stăpânește aici și în veșnicie, urmașul lui Petru, păstor al oilor sale de stăpânul turmei: Papa dela Roma, și-a ales lui și nume: »*Sluga slugilor lui Cristos*«. Aceasta în spiritul celui ce a zis: Cel ce vrea să fie cel mai mare între voi, să fie tuturora slugă.

Căci a înțeles el, depozitarul învățaturii celui ce a venit să ne mântuiască, ceea ce va să înțelegem ca să ne mântuim: adică *de vrem să fim* ceea ce ne dorim la început de an nou: *fericiți*, a înțeles și va să înțelegem că a fi fericit înseamnă a iubi; a iubi înseamnă a servi pe toți și mai ales a servi Celui ce ne-a servit, prin jertfa Crucii lui, fericirea, tuturor celor cari »ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc«.

preot prof. Augustin Cosma

— **Franța Misionară** e tot în frunte. Făcând bilanțul colectelor făcute în parohiile franceze pentru Propagarea credinței, s'a constatat că și în anul 1939 s'a colectat foarte mult, mai mult decât în anul 1938, deși, lucru foarte firesc, daniile cele mai de seamă ale Francezilor sunt pentru »Operele de războiu«. Nobila soră latină nu vrea să-și desmintă titlul de fiică întâi născută a Bisericii Romane.

Instalarea noilor canonici

În ziua de 31 Dec. 1939, s'a făcut instalarea noului prepozit a Revs. Augustin Maghiar și a noilor canonici: Revs. Vasile Barbul, Dr. Coriolan Tămăian și Teodor Matei.

Liturghia Capitulară a fost celebrată de Il. Sa Dr. Gheorghe Miculaș, canonicii: Revs. Ioan Butean, Revs. Augustin Maghiar, Revs. Vasile Barbul, Revs. Dr. Coriolan Tămăian, Revs. Teodor Matei, Revs. Corneliu Sabo, Revs. Dr. Nicolae Flueraș.

Răspunsurile au fost date de corul «Unirea» condus de maestrul Revs. Francisc Hubic.

La sfârșitul liturghiei I. P. S. Sa Valeriu Traian a ținut următoarea cuvântare:

Venerați Frați,

„Capitulul Catedralei Noastre e cel mai vechiu Capillu din Provincia noastră bisericească. Că pe când Capillul Nostru a fost fondat cu 5 beneficii sau scaune prin Decretul Împărătesei Maria Theresia la 26 Iulie 1776 și aprobat de Papa Piu VI prin Bulla din 23 Iunie 1777 și întregit la 6 Stale în anul 1791 sub Episcopul Dărăbant și sub al 3-lea Prepozit, Capitulul din Blaj a fost fondat de Episcopul Bob numai la 1807 cu 7 beneficii sau scaune și întregit cu 3 beneficii de Regele Francisc Iosif I la 1854, când au fost fondate și Capitulurile din Gherla și Lugoj cu câte 6 membri. La noi cei dintâi canonici au fost:

1. Iacob Aron prepozit
2. Ioan Filimon Simon.
3. Nichita Horvath.
4. George Fărcaș.
5. Paul Bereghi.

La 1791 când s'a întregit Capitulul la 6, au fost

1. Gheorghe Fărcaș prepozit.
2. Paul Bereghi.
3. Gheorghe Godșa.
4. Samuil Vulcan.
5. Iosif Pop Silaghi I și
6. Simion Maghiar care a ocupat mai întâi scaunul al 6-lea.

La anul 1843 Episcopul Erdeli a mijlocit dela Sf Scaun dreptul ca Prepoziții Capitulari să poarte crucea de aur și inel. Iar la 1850 Episcopul Erdeli a mijlocit dela Împăratul Francisc Iosif dreptul ca toți canonicii să poarte insigniile capitulare în formă de cruce de aur bizantină în mijloc cu un medalion de email cu icoana S. Nicolae care este patronul Catedralei și al Eparhiei.

În acești 162 ani de când există, Capitulul Nostru a avut 55 membri care de care mai ce-

lebră. Dintre aceștia au ajuns: unul **Metropolit** anume Ioan Vancea de Buteasa, 7 **Episcopi** diecezeni:

1. Samuil Vulcan la Oradea.
2. Alexiu Potsy la Muncaciu.
3. Vasile Erdeli la Oradea.
4. Alexandru Dobra la Lugoj.
5. Ioan Alexi la Gherla.
6. Iosif Pop Silaghi la Oradea și
7. Ioan Sabo la Gherlă, iar unul, **Florian**

Stan, a fost numit Episcop titular de Axiopol rămânând mai departe Prepozit. Astfel din 55 canonici, 9 au fost consacrați de Episcopi, 14 au ajuns Prepoziți, 5 Protonotari Apostolici, 6 Prelați Papali, 1 Camerar Papal și 7 Abaji.

O fază nouă în viața Capitulului începe la 1 Aprilie 1937, când întreg Clerul cu Metropolit Episcopi și Canonici împreună trec la fondul regnicolar de penziune. Pentru Metropoliți și Episcopi nu s'a fixat până acum limita anilor când trebuie să meargă în penziune. Pentru toți ceilalți Preoți, inclusiv și Canonici și Consilierii eparhiali, a fost stabilită limita de vârstă la 70 de ani. Pentru cei din urmă însă, adică pentru Canonici și Consilieri eparhiali prin Decretul-Lege din 6 Iunie 1939 s'a stabilit limita de vârstă la 63 de ani. Astfel cu ziua de azi trei din membrii Capitulari, Ilustritatea Sa Dr. Gheorghe Miculaș, Prepozit Capitular, Protonotar Apostolic, Vicar general Episcopesc, Rectorul Seminarului diecezan, Ilustritatea Sa Petru Tămăian, Protonotar Apostolic, Canonic lector și Reverendisimul Ioan Butean, canonic școlastic în baza amintitului Decret-Lege trec în penziune, așa însă că până pot și doresc pot lucra mai departe spre a ne sta în ajutor în conducerea Eparhiei. Drept aceea când le mulțumesc pentru munca depusă până acum pentru folosul și înaintarea sfintei noastre biserici, le doresc să mai trăiască mulți ani în deplină sănătate până la adânci bătrânețe și îi rog ca și de aci încolo să ne stea în ajutor la conducerea Eparhiei cu zel și putere tinerească.

În locul Il. Sale Dr. Gheorghe Miculaș l-am numit de al 15-lea Prepozit Capitular pe Reverendisimul Canonic Cantor Augustin Maghiar*

Ex. Sa remite noilor canonici insigna capitulară și decretul de numire, iar noul prepozit îi conduce la stălele lor. În continuare Excelenta Sa spune:

„După un trecut atât de glorios al Capitulului Nostru, prin numirile acestea n'ar fi încă complet, de aceea în locul stălelor literare cari

ne lipsesc, în conștelegere cu Ven. Capitulul am numit de Canonici onorari pe Rmul Francisc Hubic, Decanul Academiei Noastre de teologie, pe Rvmul Cornel Sabo, Directorul școlii normale diecezane și pe Rvmul Dr. Nicolae Flueraș, Directorul liceului de băieți din Beiuș", iar după cetirea decretelor de numire încheie :

„Primiți aceste Diplome pe lângă sincera Noastră felicitare și Vă rog ca Distincția aceasta să vă mărească zelul și vă binecuvintez ca bunul Dumnezeu să vă dea putere ca să dați o adevărată educație creștinească fiitorilor noștri intelectuali, tinerilor cari vi să încredințeze pentru educație și instrucție. Și cum acestea școli în trecut au fost Steaua care a condus neamul la întregirea națională, așa pe viitor să fie Steaua cari va conduce neamul la unirea în credință, ca toți să ne putem mântui îndeplinindu-ne conștientos toate datorințele față de bunul Dumnezeu și aproapele să ne facem părtași dărilor pe cari ni le-a câștigat Isus Cristos Dumnezeu-Omul. Acum ocupați-vă locul în Scaunele Canonice. Darul Domnului nostru Isus Cristos și iubirea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Spiritului Sfânt să fie cu voi cu toți. Amin“.

În timp ce Păr. Eugen Foișor citește decretul de numire înalt Preasf. predă insigniile: crucea și inelul, ca semn al puterii delegate noului prepozit, Revs. Păr. Augustin Maghiar.

II. Sa Dr. Gheorghè Miculaș conduce la locul cuvenit pe urmașul său Revs. Augustin Maghiar, noul prepozit.

Ceialalți canonici sunt conduși la locurile lor de noul prepozit, de Revs. A. Maghiar.

Tot acum se face și instalarea canonicilor onorari: Revs. Francisc Hubic, Revs. Dr. Nicolae Flueraș și Revs. Corneliu Sabo.

Noul prepozit Revs. Augustin Maghiar ține să-i mulțumească înalt Preasfințitului pentru demnitatea la care a fost ridicat rostind următoarea cuvântare:

Excelența Voastră!

Imprejurări noi și neobișnuite în viața Capitulului nostru au făcut să stau astăzi în fața Excelenței Voastre într-o demnitate, la care niciodată nu am râvnit, pentru că niciodată nu am gândit să o ajung și la care totuși am fost înălțat prin binevoitoarea atențiune a I. P. S. Ției Voastre, atunci, când ați crezut, că împrejurările noi v'au împus să faceți această schimbare.

Nu o modestie fațășirilă, ci o sinceră și adâncă cunoaștere a lucrurilor mă îndeamnă să fac această mărturisire.

Cunosc șirul lung al preoșilor atât de vrednici, cari au luminat scaunul de prepozit al Capitulului nostru, dintre cari mulți au lăsat un nume neperitor în istoria noastră culturală și bisericească, alții s'au distins ca gospodari și administratori, iar alții ca apărători vajnici ai bisericii și a instituțiilor ei și prin dânsa a poporului românesc din aceste părți atât de expuse.

Și acum vin eu să iau această moștenire! Voiu putea oare cu puterile mele atât de modeste să țin cu demnitate acest loc de cinste? Un gând mă mângăe: acela, că „nu cel ce sădește este ceva nici cel ce udă, ci Dumnezeu, cel ce dă roada“ (I. Cor. 3, 7). Deci dacă Dumnezeu prin Exc. Voastră m'a pus în acest loc, nădăjduesc tare, că îmi va și ajuta să țin acest loc de cinste, dacă nu cu măsura vredniciei înaintașilor mei, măcar în așa fel, ca să nu mă fac nevrednic de el.

Și mai am o mângăere!

Acela, al căruia loc îl ocup, Ilustritatea Sa Dr. Gheorghè Miculaș, rămâne între noi, și cât îi va da Domnul zile, mă voiu socoti de un locșitor al lui. Meritele lui, câștigate în slujba dieceziei timp de 38 de ani sunt atât de mari și însemnate, încât acele nu se pot înlunca printr-o coborire din demnitatea la care acele l'au predestinat.

El va rămânea și trebuie să rămână cel dintâiu dintre noi prin demnitatea câștigată și prin meritele sale, și îndrumător, al cărui glas trebuie să fie auzit și ascultat.

Il asigur că întreg Capitulul, toți membrii lui vechi și noi îl vom avea ca pe cel mai de cinste și-i vom arăta totdeauna iubirea și considerarea pe care a meritat-o pentru munca lungă și desinteresată pe care a depus-o pentru binele dieceziei și a instituțiilor ei.

Iată Exc. Voastră o parte din gândurile și sentimentele cari mă copleșesc în aceste momente, pot spune, istorice în viața Capitulului nostru.

Dar peste toate aceste plutește sentimentul de adâncă recunoștință către Excelența Voastră, nu atât pentru demnitatea la care m'ați înălțat, ci mai vărtos pentru bunătatea părintească cu care ați privit la mine, cel mai puțin și cel mai smerit dintre frați.

Nu este acesta cel dintâiu prilej când beneficiiez de această atențiune părintească. Pentru toate Vă aduc cele mai calde mulțumiri și Vă rog, ca împreună cu expresiunea celui mai fiesc devotament să primiți și urările mele de îndelungă viață și sănătate și de fericită păstorire.

Și mă rog cu sf. Apostol Pavel: „către Tatăl Domnului nostru Isus Cristos, ca să Vă dea după bogăția mării sale să vă întăriți cu putere prin Spiritul lui“ (Efes. 3, 14, 16) „ca să fiți plin întru toată plinirea lui Dumnezeu“ (Ef. 3, 19).

Asemenea, în numele nouilor canonici vorbește Rev. mul Vasile Barbul, mulțumindu-i Excelenței Sale pentru încrederea arătată, numindu-i într-o demnitate așa de înaltă. Implorând darul lui Dumnezeu, cerând ajutorul tuturor credincioșilor, ca prin rugăciunea și ascultarea lor să le ușureze munca. Spicuiesc din cuvântarea Revs. Vasile următoarele:

„Promitem, că vom păstra și pe mai departe și până în sfârșit cea mai sinceră dragoste față de Dieceză. Dieceza noastră ne este scumpă sufletelor noastre cu tot ce are ea: cu blândul ei Arhipăstor plin de zel apostolic și de spirit de jertfă pentru tot ce este spre mărirea lui Dumnezeu, spre binele neamului și spre mântuirea sufletelor încredințate grijei sale pastorale. Ne este scumpă cu proeții ei cucernici, cari cu abnegațiune și râvnă muncesc pentru a apropia sufletele de Cristos și pentru a fi adevărați păstori ai turmelor lor. Ne este scumpă cu parohiile ei fruntașe, cu biserici pompoase; și tot atât de scumpe ne sunt și parohiile modeste cu micuțele lor biserici de lemn, mărturiile ale vremilor trecute. Ne este scumpă cu credincioșii ei evlavioși, ascultători și plini de dragoste de biserică. Ne este scumpă cu institutele ei seculare, Școala normală, înființată de întâiul Episcop Moise Drăgos, cu Seminarul Tinerimii Române, înființat de al doilea Episcop Ignăție Dărăbanth; cu liceul din Beiuș înființat de al treilea: Episcop Samuil Vulcan; cu internatele sale din Beiuș înființate de episcopul nemuritor Pavel, cu Seminarul său teologic deschis de episcopul Radu; cu Academia Teologică înființată de Excelența Voastră, cari toate au fost tot alătea izvoare bogate de cultură și dragoste pentru fiii neamului dela aceasta graniță a graiului românesc. Ele au fost sentinelele cari ne-au apărat în contra dușmanilor, cari au atentat la credința, la limba și la sufletul nostru românesc. Ne sunt scumpe toate acestea institute istorice, cari sunt alătea perle scumpe formate din lacrimile și jertfele cu prisosință aduse pe altarul neamului de nemuritorii episcopi ai noștri. Ne sunt scumpe, pentru că am văzut dragostea Excelenței Voastre față de ele, când cu spiritul înalt de jertfă ați ținut și cu ajutorul Domnului ați putut să-le desvolțați, să le înălțați și să le îmbrăcați pe toate în haine strălucite, demne de epoca nouă a libertății noastre

naționale, pentru care au muncit ele toate. Ni-meni nu poate mai cu vrednicie să aprecieze binefacerile nespuse, pe cari dieceza noastră le-a revărsat asupra fiilor ei și asupra întregului neam românesc, de cât aceia, cari ne-am împărtășit, și cine ar putea spune numărul acelor cari ne-am împărtășit, de binefacerile ei. De aceea o iubim și o vom iubi și servi Dieceza până la cea din urmă suflare a vieții noastre, așa cum fiii își iubesc mama. Cu aceasta făgăduință, Vă rugăm Excel. Voastră să binevoiiți a primi cea mai profundă a noastră recunoștință pentru dragostea părintească, în care ne-ați împărtășit. Rugăm pe atotputernicul Dumnezeu, ca la cei 27 ani de episcopat, ce-i impliniți astăzi, să vă mai dea ani îndelungați și să reverse binecuvântările sale asupra ostelelelor apostolice, ce le depuneți spre mântuirea sufletelor și să Vă dea tot ajutorul său curesc, ca înfăptuirile mărețe de până acuma să le puteți încorona cu altele noi“.

Solemnitatea ia sfârșit pe când corul, condus acum de păr. prof. Ambrosie Iluțiu întonează: Mulți ani!

Vasile C. Gavrișiu

— **Finlanda religioasă.** Indârjita împotrivire a acestei țărișoare la atacurile tot mai înspăimântătoare ale U. R. S. S.-ului îndreaptă interesul și simpatia universală spre cel atăcat. Datele recente ne arată că, din 3.600.000 de locuitori finlandezi, 3.274.000 sunt luterani sau »evangelici«. 70.000 sunt pravoslavnicii și 2.000 sunt catolici. Creștinarea lor s'a făcut în secolul XIII, în urma unor cruciate suedeze. Sub-regele Gustav Wasa se introduce reforma luterană. În timpul acestei dominațiuni luterane, parlamentul din 20 Ianuarie 1779 hotărăște că, pe viitor, călugării nu se pot așeza în țară. De această hotărîre se izbește și P. S. Sa Bucks trimis de Benedict XV în 1920 ca vicar apostolic. Abia poate intra la Helsinki în anul următor (1921). Vicariatul acesta apostolic are patru parohii și nouă proești. Se tipărește și o revistă religioasă Uskon Sanna (Vestitorul credinței). Dumnezeu să le ajute!

— **Hirotoniri.** Sâmbătă în 7 Ianuarie c. sărbătorea Arătării Domnului a fost hirotonit într-un preot, în cadrul liturghiei solemne, diaconul *Darius Man*, prin punerea mâinilor I. P. S. Sale Episcopul Valeriu Traian Frențiu. Duminecă în 8 Ianuarie, nou hirotonitul preot a celebrat prima sfântă Liturghie în Biserica Seminarului, în cursul căreia Păr. Ioan Gârleanu, spiritualul Seminarului, a ținut o emoționantă predică despre proești.

Răspunsurile la s. Liturghie au fost date de corul Academiei Teologice.

Episcopul Samuel Vulcan

Contribuții la o comemorare

de V. Bolca

Noul centru de lumină, ales în virtutea împrejurărilor și care avea să dispară de odată cu ele, trebuia încălzit. De aceea vom face o privire sumară printre persoanele cari vor gravita în jurul lui Vulcan; fiindcă vatra de unde pleacă ideile care aveau să se difuzeze prin tipărițiile dela Buda se afla în curtea episcopescă din Oradea.

Să înșirăm întâi pe cei care se aflau în permanență pe lângă dânsul. Pe aceștia îi vom împărți în două categorii: unii frați de generație, pe cari i-a găsit aici ori au intrat în viața publică de odată cu dânsul iar ceilalți cari s'au format în cursul păstoririi sale și i-a selecționat ca să-i fie spre ajutor. Din cei cari aparțin generației întâi amintim pe *Gheorghe Fărcaș*, despre care am mai vorbit și care va păstra demnitatea de prepozit până în 1815. El a fost nu numai un »stâlp al Bisericii,« cum îl caracterizează Vulcan ci și un foarte zelos și înzestrat autor de cărți bisericești, care se păstrează în manuscris în biblioteca eparhiei din Oradea¹⁾. Tot între canonici se află ruteanul *Alexiu Potsy*, rivalul lui Vulcan la scaunul episcopesc. Un strein cu vederi largi și multe legături care în calitate de preot militar se plimbase pe toate fronturile, ca în 1816 să culeagă rodul ostenelelor sale și să fie numit episcop al Muncaciului. Din 1800, în acelaș capitol e *Simeon Bran*, Ardelean de origină, cu studii strălucite făcute la Viena, Agria și Lemberg, pe care-l interesau în de aproape problemele vitale din viața culturală românească. În anul 1807 își dă și el părerea cu privire la rosturile alfabetului chirilic în scrisul nostru și păstrează cunoștințe și legături bogate printre fruntașii vieții românești. În 1807 în rândul canonicilor va intra și *Ioan Corneli*, un sfetnic prețios al episcopului în problemele spinoase ale școlii naționale, de care se pasionase și se va preocupa de ea până la moarte (1848). Om stimat în toate cercurile pentru erudiția sa în domeniul rosturilor noastre românești, el va fi purtătorul de cuvânt al eparhiei în chestiunile mai importante care se puneau în viața noastră culturală; cum a fost problema în legătură cu alfabetul chirilic și redactarea dicționa-

rului care avea să apară la Buda. Mai pomenim încă pe unul, puțin mai tânăr, dar care bătătoarește aceleași drumuri, pe *Mihail Munteanu*, fost profesor de filosofie la școlile din Blaj, pentru ca în 1812 să treacă în eparhia Orăzii. El a publicat o teologie morală și-l interesa trecutul poporului românesc în legătură cu credința. O schiță a preocupărilor sale o publică în sematismul eparhiei, din anul 1845.¹⁾

Aceștia și alții — buni, răi, cum erau, — reprezentau, în bună parte o zestre moștenită, în domeniul cadrelor, de care avea să se slujească Vulcan în activitatea sa. Priceperea lui în alegerea oamenilor avea să se vadească în cumpănirea celor din a doua generație, formată sub ochii săi. Ea ne va desveli și o notă foarte importantă din structura sa psihică.

Va desprinde dintre cei mulți pe *Vasile Erdell*, atât de înzestratul său urmaș (1842) în scaunul episcopesc din Oradea. Luptător pasionat pentru cauza bisericii sale, încă din anii tinereții lui îi va fi hărăzit să conducă destinele eparhiei și ale Românilor din aceste părți în zilele involburate ale revoluției din anul 1848 și să refacă totul după cataclism, când începea în toate părțile o eră de viață nouă. Temperament de o receptivitate uimitoare. n'a lăsat nesăzizat nici un moment și nici o problemă din care a crezut că neamul nostru, în vremile schimbate, poate ca să profite. Activitatea lui bogată și rodnică în consecințe, îl incadrează în »loc de frunte și de mare cinste nu numai în șirul arhierilor bisericii, ci și în panteonul nemuritorilor neamului românesc«²⁾

Tot el apropie de curtea sa pe *Alexandru Dobra*, coborîtor dintr'o distinsă familie ardeleană, care avea să fie întâiul episcop al Lugojului (1854) și pe *Ioan Alexi*, autorul unei apreciate gramatici românești (1826) și întâiul episcop al Gherlei (1854). Și, în sfârșit, mai amintim din această pleiadă pe *Teodor Aaron*, profesor și director la liceul din Beiuș, apoi cenzor la crăiasca tipografie din Buda, în urma căruia rămân câteva lucrări cu subiecte smulse din preocupările timpului.³⁾

Am pomenit numai pe câțiva dintre localnici, dar

¹⁾ *Gheorghe Fărcaș* a scris: „*Dissertatio de Cyclo Paschali*“ 1799; „*Tractatus de forma consecrationis in Orientali et Occidentali Ecclesia et de Confirmationis Sacramento.*“ 1801 „*Antidota Miscellana ex. S. S. et nonnullorum prophetarum anthorum selecta per Georgium Farkas*“ 1800. *Tălcuirea sf. Scripturii a Noului Testament*“ 1802. „*Preces selectae ex Psalmis, S. Augustino et S. Ephremo Syro*“ etc. 1798. „*Istoricul Bisericii Testamentului vechiu și nou*“ 1798. Lucrările lui se păstrează între ms. bibliotecii eparhiei rom. unite din Oradea.

¹⁾ Lucrarea poartă titlul: „*Brevis notitia religionis Valachorum, seu Daco-Romanorum et episcopatus graeci-ritus catholicorum Magno-Varadinensis*“

²⁾ *Iacob Radu*: *Episcopul Baron Vasile Erdeli*. Oradea, 1930. Idem: *Istoria diecezei* pag. 107.

³⁾ „*Scurtă apendice la istoria lui Petru Maior.*“ Buda 1828. „*Catichetica practică*“. Buda 1843. „*Cuvântări bisericești despre șapte păcate de căpetenie*“ Buda 1847. „*Avotări din istoria ecleziastică*“. Buda 1850.

credem că sunt suficienți pentru a demonstra că Vulcan nu se poate clasa printre acei oameni, ridicați de împrejurări, geloși de situația și prestația lor cari se înconjoară apoi de ciraci mărunți, fără orizonturi, cari se complac în situația de adulatori ai stăpânului, din care-și fac în urmă o meserie rentabilă. Intrezărim mai de grabă la curtea sa o vieață de înaltă spiritualitate, simțită de toți cari au trecut pe aici și în mijlocul căreia episcopul înzestrat cu însușiri și resurse sufletești atât de bogate se încadra atât de armonic.

Să trecem acum la cei din afară, pe care împrejurările îi mână spre dânsul. Întâi să culegem pe cei mai cunoscuți, de care a mai fost vorba în această lucrare. În 1807 Românii din Banat voiau să aibă un director al școlilor naționale de neamul lor și cărturarul *Grigore Obradović*, autor de manuale didactice, caută sprijin la Vulcan pentru ca să fie numit în acest loc și tot o persoană dela curtea sa îi va recenza și manualul.¹⁾ Mai în urmă, când intrigele streinilor îl scot din post, el se adresează iarăși vechiului protector, unde întâlnește în trecut un sprijin real. Același drum al Orăzii îl bătătoarește *Țichindeal* și

ceilalți colegi de școală din Arad, cu aceleași scopuri.

Iar când nenorocile începură să-l pască din cauza ținutei sale naționale și din cauza „*Fabulelor*” (1814) Vulcan e cel care-i deschide »ușile«, ca să se poată plânge la cei mari. Ba el însuși îi îmbrățișează cauza, ducându-o până la împăratul și, ca să mai abată gândurile fabulistului dela necazurile prezentului, îi recomandă pentru »întoarcere« două cărți germane, promițându-i ca i le va trimite »cât mai în grabă.«²⁾

Nu mai insistăm asupra legăturilor sale cu Moise Nicoară și ceilalți fruntași Bănățeni, pe care le-am pomenit în paginile precedente și din care se vedește că Vulcan era deplin cunoscător al oamenilor și stărilor de acolo, ci vom trece în cercuri mai importante, în lumea corifeilor Ardeleni, a căror activitate a determinat soarta de mai bine a neamului românesc.

¹⁾ *Arhiva eparhiei Orăzii*, 30 Octombrie 1807, Fasc. IV. n. 155. *Methodenbuch* e trimis spre cenzurare în 1809 Aprilie 21. El a fost revizuit de Mihail Benei care-și depune raportul în 12 Febr. 1810.

²⁾ *Iosif Vulcan*: op. cit. pag. 362—363.

Luna Decembrie în Beiuș

În patriarhalul oraș de cultură creștinească și românească, Beiușul, luna Decembrie a fost plină de evenimente creștinești și românești, dovadă nouă că vieața creștinească și românească, în acest oraș, este intensă.

Marea zi, a unirii Ardealului cu Patria mamă, 1 Decembrie, s'a sărbătorit printr'un festival înălțător aranjat de »Astra« despărțământul Beiuș cu concursul tuturor școlărilor din loc, în sala festivă a liceului rom. unit »Samuil Vulcan«, la care au participat toate autoritățile bisericești, militare și civile. Festivalul a fost deschis prin rugăciunea »Tatăl nostru« exec. de corul liceului de fete; a urmat cuvântarea ocazională rostită de D-nul prof. *Mihai Bruchenthal*. Din programul artistic, în întregime cu caracter patriotic ocazional, s'au remarcat »*Poemul deșteptării pentru cor*« de M. Bruchenthal, executat impecabil de corul Școlii Normale, sceneta »Unirea« executată de grădinița de copii și corurile »In jurul Regelui cu toții«, »Pământul țării« executate cu mult elan de corul liceului »Samuil Vulcan«. Festivalul a luat sfârșit într'o însuflețire românească impresionantă.

În seara de 6 Decembrie, ziua sfântului »Nicolae«, elevii clasei a VII-a, cu concursul elevilor externe dela liceul de fete, au organizat o serbare foarte bine reușită pentru adunarea fondului pentru înzestrarea armatei.

După deschiderea prin ceremonialul străjeresc și câteva puncte artistice, a urmat reprezentarea dramei

»*Apus de soare*« de B. S. Delavrancea într'un splendid decor lucrat de Domnul prof. Pâr, *Nicolas*. S'a remarcat interpretarea desăvârșită și jocul de scenă impecabil al elevului *Liviu Jianu* în rolul lui *Ștefan cel Mare* și al elevei *Lucia Quai* în rolul »*Anei*«. Cinste și recunoștință D-lui prot. diriginte *Trăian Tămaș* pentru munca depusă.

*

În ziua de 9 Decembrie în cadrul ceremonialului coborârii pavilionului național, corpul profesoral și elevii liceului »Samuil Vulcan« și-au exprimat omagiile și sincerele lor urări de bine Rev. mului *Dr. Nicolae Flueraș* cu prilejul ridicării D-Sale la rangul de canonic onorar. Cuvântarea de felicitare a fost rostită de spiritualul liceului, M. On. Domn profesor *Ioan Teușan*. Sărbătoritul răspunde mulțumind pentru bunele urări și reliefând că bucuria lui e deplină atunci când știe că și-a făcut datoria, și aceasta o poate face când are conlucrarea corpului profesoral, ascultarea, supunerea și silința elevilor și pe care le dorește să le aibă și'n acest an, ca și în anii trecuți spre mărirea lui Dumnezeu, a bisericii și a neamului.

*

În ziua de 16 Decembrie stolul liceului »Samuil Vulcan« a aranjat o mare colectă de bani și alimente pentru familiile sărace și lipsite ale celor concentrați pentru apărarea patriei. Cu această ocazie s'au adunat bani de către fiecare centurie, alimente și lemne colectate de clasa I-a, cari s'au trimis primăriei spre distribuție, iar cele cumpărate de clasa IV, s'au dis-

